

Број: 01-446/16-3
Подгорица, 26.12.2016 године
МС/МС

Заштитник људских права и слобода Црне Горе, у складу са одредбом члана 41 став 1 Закона о заштитнику/ци људских права и слобода Црне Горе ("Службени лист ЦГ", бр.42/2011 и 32/2014.) и члана 41 Правила о раду заштитника/це људских права и слобода Црне Горе ("Службени лист ЦГ", бр.53/14.), након завршеног испитног поступка, по притужби Х.Х, даје

Мишљење

I. Увод

Х.Х из Подгорице доставио је притужбу Заштитнику, на рад Министарства унутрашњих послова - Управе полиције Црне Горе, у којој је навео: да је ухапшен без разлога; да је преживио тортуру и пријетње од стране полицијских службеника у три наврата 17.,18. и 24. октобра 2015.године и да му је као новинару било ускраћено право рада.

Уз притужбу је доставио следећу документацију: Записник о обавјештењу прикупљеном од грађанина од 17.10.2015.године, захтјев за покретање прекршајног поступка УП.бр.15625/2015 од 17.10.2015.године, записник о главном претресу ПП бр.11509/15-19 од 17.10.2015.године, извјештај љекара специјалисте бр.20811 од 17.10.2015.године и извјештај љекара специјалисте Клиничког центра Србије ПО-150992/15 од 27.10.2015.године.

II. Испитни поступак

Заштитник је затражио и добио изјашњење од Министарства унутрашњих послова-Управе полиције, у којем је, између осталог, наведено: да је грађанин Х.Х. дана 17.10.2015.године, око 06.25 х лишен слободe у Подгорици од стране полицијских службеника ЦБ Бијело Поље и након тога приведен у ЦБ Подгорица; да је разлог привођења грађанина био непоступање истог на упозорење и да је потом издато наређење од стране полицијских службеника ЦБ Бијело Поље да се удаљи са лица мјеста (раскрсница на Булевару Светог Петра Цетињског и Булевару Станка Драгојевића); да је у том тренутку био забрањен приступ зони испед зграде Скупштине Црне Горе, јер су службеници Управе полиције пружали помоћ (асистенцију) органу локалне самоуправе Комуналној полицији Главног града Подгорица, чији су службеници спроводили службену радњу уклањања постављеног мобилијара; да је од Х.Х. узета изјава на записник о обавјештењу прикупљеном од грађанина на околности догађаја; да у изјави изјављује да није поступио по наређењу полицијског службеника да се удаљи са лица мјеста; да је уз захтјев за покретање прекршајног поступка приведен у Суд за прекршаје у Подгорици, који му је дана 26.11.2015.године, изрекао новчану казну у износу од 200 €, због почињеног прекршаја из члана 12 Закона о јавном реду и миру; да је у вези догађаја од 24.10.2015.године Основно државно тужилаштво у Подгорици формирало предмет Ктн.бр.639/15 поводом кривичне пријаве Х.Х. од 26.10.2015.године против НН припадника Управе полиције; да је Центар безбједности Подгорица дана 11.11.2015.године, дописом 64 бр. 01-240/15-28818/2, доставио

тражену документацију у вези са предметним догађајем по захтјеву надлежног тужиоца; да је, поступајући по захтјеву замјенице Основног државног тужиоца Y.Y. у предмету Ктн.бр.639/15, између осталих службених радњи, Центар безбједности Подгорица преко надлежне службе МУП-а, утврдио да је са службеним возилом полиције рег.ознака ПГ МН 234, које се видјело на телевизијском снимку, а гдје је учесник био X.X, задужен W.W. припадник САЈ-а; да је од именованог узета изјава на записник о обавјештењу грађанина, који је уз осталу службену документацију сачињену у вези са наведеним догађајем, достављена замјеници Основног државног тужиоца Y.Y; да су неосновани наводи из притужбе да је напријед описано привођење X.X било без разлога; односно да је преживио тортуру и пријетње од стране полицијских службеника, као и да му је забрањено право рада; да су поступци службеника ЦБ Подгорица били професионални и у складу са законским овлашћењима.

Након тога, затражено је и добијено изјашњење и копија списка(Ктн.бр.639/15) од стране Основног државног тужилаштва Ту бр.431/16 од 05.августа 2016.године у којем је између осталог наведено: да је тужилаштво формирало предмет пословне ознаке Ктн.бр.639/15 против НН службеника Управе полиције због кривичног дјела злостављање из члана 166.ст.2 у вези ст.1 Кривичног законика Црне Горе; да су у току извиђаја предузете доказне радње саслушањем свједока–оштећеног X.X, прибављањем медицинске документације о повредама које је задобио, достављањем снимака од 24.10.2015.године, са издвојеним снимцима на којима се види да је полицијски службеник ударао подносиоца притужбе као и извјештаја о употреби средстава принуде према именованом од 17. и 24.10.2015.године, те је захтијевано да Управа полиције идентификује лица која су примјенила силу према X.X. и да је предмет у фази извиђаја, а да до данас нијесу идентификовани извршиоци кривичног дјела.

Прегледан је видео снимак на интернетском сервису за размјену видео садржаја. На основу више прегледа и анализе објављеног видео материјала који се односи на догађај од 17.октобра 2015.године, везано за привођење грађанина X.X, Заштитник је запазио да се на мјесту догађаја налазило више полицијских службеника, који су блокирали прилаз Скупштини Црне Горе, да су се у кругу блокаде налазили грађани, полицијски службеници, камиони и лица која су склањала шаторе, бину и друге реквизите који су се налазили на платоу испред Скупштине ЦГ; да су полицијски службеници говорили свим грађанима који су се ту налазили да се врате назад; да грађанин X.X, стоји са мобилним уређајем у ставу као да покушава, преко кордона полицијских службеника, да снима дешавања испред Скупштине; да му је један полицијски службеник рекао: „Вратите се назад. Наређујем!“; да се грађанин X.X, оглушио на наредбе и даље остајући на истом мјесту у истом ставу; да прилази други полицијски службеник и заједно са претходним упућује наредбу: „Удаљите се“ „Наређујемо“; да подносилац притужбе не реагује на наредбе службених лица; да му се затим службена лица обраћају ријечима: „Господине, господине! Удаљите се!“; примјећује се да грађанин X.X. не носи флуоросцентни прслук као обиљежје које би га издвојило као новинара од других учесника окупљања, како је то сугерисала Управа полиције; затим снимак приказује подносиоца притужбе на мосту „Блажо Јовановић“, како мирно посматра полицијске службенике који су блокирали пролаз до Скупштине и хапшење једног посланика; да се покушава примаћи како би забиљежио то хапшење међутим бива спријечен од полицијских службеника и наређују му да се склони; чују се полицијски службеници који говоре „Склоните се“; нашта грађанин одговара „Па, ухапсите ме“ и два полицијска службеника га лишавају слободе и одводе.¹

¹ [хттпс://www.уоутубе.цом/ватцх?v=МХлиГЗНЛф9с](https://www.youtube.com/watch?v=MXлиГЗНЛф9с)

На основу више прегледа видео материјала на којем се може видјети догађај од 24.10.2015.године, Заштитник запажа: да се грађанин Х.Х. слободно, спорим ходом креће улицом Слободе, поред колоне службених возила, разговара путем мобилног телефона, истовремено једе сендвич и снима дешавања у тој улици; да у једном тренутку из возила, које је њему најближе, излази маскирани полицијски службеник, прилази му и без ријечи га удара отвореном шаком у предјелу главе и шутира га ногом у предјелу кољена, затим брзо улази у возило регистарске ознаке ПГ МН 234, а грађанин говори непознатом лицу које се налазио поред њега „Виђе ли ово?, Како ме ударио“.

III. Утврђене чињенице

На основу, разговора са подносиоцем притужбе, достављеног изјашњења Управе полиције, увидом у обимну документацију и прегледом снимака на интернетском сервису You Tube и сајту Савјета Европе², утврђене су сљедеће чињенице:

- да је подносилац притужбе Х.Х по професији, новинар и уредник информативног портала
- да је 17 и 24.10.2015. године био присутан на јавним окупљањима грађана, који су се одржавали у Подгорици испред Скупштине Црне Горе;
- да се 17.10.2015.године око 6.00 х налазио на раскрсници булеvara Светог Петра Цетињског и Станка Драгојевића, поред Скупштине Црне Горе, односно испред кордона полицијских службеника, гдје је у том периоду свим грађанима било забрањено кретање у правцу Скупштине;
- да на себи није имао никакву ознаку која би га означила као новинара на задатку;
- да је током снимања утовара шатора у камионе који су налазили испред Скупштине, неколико пута упозораван да се удаљи са лица мјеста од стране полицијских службеника;
- да је потпом био на мосту »Блажо Јовановић« у моменту када су полицијски службеници лишавали слободе једног посланика;
- да је поново покушао да приђе полицијским службеницима док су обављали службене радње;
- да се на више упућених упозорења и наредби полицијских службеника поново оглушио и није хтио да се удаљи са лица мјеста, јасно се супростављајући наредби службених лица;
- да су га два полицијска службеника лишила слободе;
- да је приликом привођења задобио повреду кољена и крвни подлив у лијевом крсном дијелу;
- да Управа полиције негира употребу средства принуде;
- да је поводом истог догађаја 17.10.2015.године, против грађанина Х.Х. покренут поступак у предмету ПП бр.11509/15-19 од 17.10.2015.године;
- да је рјешењем Суда за прекршаје од 26.11.2015.године оглашен кривим, због почињеног прекршаја из члана 12. Закона о јавном реду и миру, јер није поступио по наређењу полицијског службеника;
- да су у налазу и мишљењу вјештака медицинске струке од 19.10.2015 године констатоване повреде: крвни подлив у крсном - слабинском предјелу, више лијев која је последица дејства тупине механичке силе и настала је услед једнократног директног дејства активно замахнутог механичког оруђа – ударца, могуће песницом, обуеном ногом, пендреком или за то неким другим погодним оруђем и оток лијевог кољена као

² хттпс://www.цое.инт/ен/веб/медиа-фреедом/алл-алертс/-/сој/алерт/13450516

- оследица дејства тупине механичке силе и могла је настати услед пада и удара о тврду подлогу, збирно квалификоване као лаке тјелесне повреде;
- да се 24.10.2015.године налазио у улици Слободе, када је пролазила колона службених полицијских возила која се зауставила и из возила је изашло више службених лица и кретало се у разним правцима;
 - да је том приликом задобио ударац по леђима;
 - да је наставио да се креће низ улицу поред колоне возила и да је изненада из једног од службених возила, регистарских ознака ПГ МН 234, журно изашао маскирани полицијски службеник, пришао му, без ријечи ударио га отвореном шаком у предјелу главе и шутнуо ногом у предјелу кољена;
 - да се након три дана од спорног догађаја 27.10.2015.године, јавио на преглед у Клиничко болничком центру у Београду у Републици Србији;
 - да је у Извјештају љекара специјалисте Клиничког центра Србије П0-150992/15 од 27.10.2015.године констатовано да му се у предјелу десног рамена од пазушне регије све до раменог зглоба налази хематом у дужини од 15 цм и промјера око 3 цм, са знацима ливидности без знакова ширења, да супраглатеално се види хематом око 10 цм, да на глави нема видљивих повреда, на лијевом кољену видљив хематом 10x10цм.
 - да је основно државно тужилаштво по пријави подносиоца притужбе формирало предмет пословне ознаке Ктн бр.639/15 против НН службеника Управе полиције због кривичног дјела злостављање из члана 166 ст.2 у вези ст.1 Кривичног законика Црне Горе;
 - да је вјештак судскомедицинске струке, по налогу Основног државног тужиоца дана 30.10.2015 године прегледао подносиоца притужбе и констатовао следеће тјелесне повреде: тракасти сливени жућкасто-зеленкасти крвни подлив у предјелу задње стране десног рамена, промјера 15x4цм, која је настала услед једнократног директног дејства активно замакнутог механичког оруђа – ударца, дигиљастим обличастим предметом у шта спада и пендрек и да је обзиром на њен могуће да је настала 24.10.2015 године у вечерњим сатима; у односу на црвенило и оток лијевог кољена, као последице дејства тупине механичке силе која је констатована у налазу Клиничког центра Србије П0-150992/15 од 27.10.2015.године, и која је могла је настати услед једнократног директног дејства активно замакнутог механичког оруђа-ударца, могуће и обувеним стопалом али и услед пада и удара у тврду подлогу, услед чињенице да се у моменту прегледа не види, вјештак је оцијенио да је могла настати 24.10.2015 године;
 - да се Управа полиције није изјашњавала у односу на поступање службеног лица 24.10.2015. године, које се види на снимку објављеном на Јоу тубе.

IV. Релевантно право

А) Домаће право

Устав Црне Горе (»Службени лист ЦГ« број 1/2007 и 38/13) одређује:

“Црна Гора јамчи и штити права и слободе.

Права и слободе су неповредиви.

Свако је обавезан да поштује права и слободе других.(члан 6)

Забрањено је изазивање или подстицање мржње или нетрпељивости по било ком основу (члан 7)

[...]

Свако је обавезан да се придржава Устава и закона.(члан 10)

[...]

Лишавање слободе допуштено је само из разлога и у поступку који је предвиђен законом.

Лице лишено слободе мора одмах бити обавијештено на свом језику или језику који разумије о разлозима лишења слободе.

Лице лишено слободе истовремено мора бити упознато да није дужно ништа да изјави.

На захтјев лица лишеног слободе, орган је дужан да о лишењу слободе одмах обавијести лице које лишени слободе сам одреди.

Лице лишено слободе има право да његовом саслушању присуствује бранилац кога изабере.

Незаконито лишавање слободе је кажњиво.“(члан 29)

Законом о унутрашњим пословима (“Сл. лист ЦГ” бр. 44/12 и 36/13) прописано је:

„Полицијски послови, у смислу овог закона, су:

- 1) заштита безбједности грађана и Уставом утврђених слобода и права;
- 2) заштита имовине;
- 3) спрјечавање вршења и откривање кривичних дјела и прекршаја;
- 4) проналажење учинилаца кривичних дјела и прекршаја и њихово довођење надлежним органима;
- [...]
- 7) обезбјеђивање одређених лица и објеката;
- [...]
- 13) други послови прописани законом. (члан 10)

Полицијска овлашћења се могу примијенити само ако су испуњени законом прописани услови за њихову примјену. Полицијски службеник је дужан да процијени испуњеност услова из става 2 овог члана и одговоран је за ту процјену. Полицијски службеник примјењује полицијска овлашћења по:

- 1) налогу суда или државног тужиоца;
- 2) наређењу надређеног службеника, у складу са овим законом;
- 3) сопственој иницијативи, ако надређени службеник није присутан, а разлози хитности захтијевају поступање без одлагања.

Примјена полицијског овлашћења мора бити сразмјерна потреби због које се предузима. Примјена полицијског овлашћења не смије изазвати штетне посљедице веће од оних које би наступиле да полицијско овлашћење није примијењено.

Између више полицијских овлашћења примјениће се оно којим се задатак може извршити са најмање штетних посљедица и губљења времена. Приликом примјене средстава принуде њихова употреба треба да буде поступна, од најлакшег према тежем средству принуде ако је то могуће и, у сваком случају, уз минимум неопходне силе.“ (члан 26)

Правилник о начину обављања одређених полицијских послова и примјени овлашћења у обављању тих послова (“Службени лист ЦГ”, бр. 21/2014) прописује:

“[...]Упозорава грађане да су дужни да поштују јавни ред и мир и да отклањају узроке који погодују нарушавању јавног реда и мира.” (члан 111, став 4)

„Полицијски службеник је дужан да у вршењу полицијских послова поступа обазриво према грађанима, водећи рачуна да не повриједи достојанство личности и да их не излаже непотребном узнемиравању или обавезама.

У вршењу полицијских послова, полицијски службеник се обраћа грађанима на јасан и разумљив начин и саопштава им разлоге због којих им се обраћа.(члан 6)

Дозвољена је употреба средстава принуде, физичке снаге и гумене палице ради савлађивања отпора лица које треба лишити слободе, довести, задржати, спријечити у самоповређивању или

самовољном удаљавању са одређеног мјеста у законом прописаним случајевима, као и ради одбијања напада од себе, другог лица, објекта или простора који обезбјеђује.“(члан 220 и 221)

Законом о прекршајима (“Сл. лист ЦГ” бр. 25/94 и 48/99) прописано је:

“Овим законом уређују се:

1) услови прекршајне одговорности, услови за прописивање и примјену прекршајних санкција, систем санкција, прекршајни поступак, поступак извршења рјешења о прекршају, 2) организација и рад органа за прекршаје. (члан 1)

Прекршајни поступак иницира се захтјевом овлашћеног органа или оштећеног.(члан 58)

Органи за вођење прекршајног поступка дужни су да истинито и потпуно утврде све чињенице које су од важности за доношење законите одлуке и да са једнаком пажњом испитају и утврде како чињенице које терете окривљеног, тако и оне које су му од користи.(члан 60)

Органи за вођење прекршајног поступка дужни су да поступак спроводе без одуговлачења и да онемогуће сваку злоупотребу права која припадају лицима која учествују у поступку. (члан 62)

Код оцјене доказа органи за вођење прекршајног поступка су дужни да сваки доказ цијене посебно и у вези са осталим доказима и да на основу такве оцјене изводе закључак да ли је нека чињеница доказана.(члан 63)

Ако уредно позвани окривљени не дође и не оправда изостанак или у одређеном року не да писмену одбрану, рјешење о прекршају може се донијети и без његовог испитивања.(члан 64)

Против рјешења донетог у првом степену може се изјавити жалба.”(члан 66).

Законом о јавном реду и миру (“Сл. лист ЦГ” бр.64/11) прописано је:

“Јавно мјесто, у смислу овог закона, је мјесто на којем је сваком лицу слободан приступ (улица, трг, јавни пут, пристаниште, плажа, парк, чекаоница, радни простор, угоститељски или слични објекат) или је приступ дозвољен под одређеним условима (спортски објекат, биоскопска или позоришна дворана, средство јавног саобраћаја, изложбена просторија и сл.), као и друго мјесто кад се користи за јавно окупљање, спортске или друге приредбе.

Јавним мјестом, у смислу овог закона, сматра се и свако друго мјесто на којем је извршен прекршај чија је последица наступила на јавном мјесту. (члан. 3)

Ко не поступи по наређењу овлашћеног полицијског службеника о забрани кретања, приступа или задржавања на одређеном мјесту или у вези са вршењем других послова из његове надлежности, у условима кад је угрожен јавни ред и мир или безбједност, казниће се за прекршај новчаном казном од 200 еура до 2.000 еура или казном затвора до 30 дана “(члан. 12)

Кодекс полицијске етике (“Сл. лист ЦГ” бр.46/13)прописује:

„Полицијски службеник у обављању полицијских послова поступа у складу са начелима утврђеним Уставом Црне Горе, потврђеним међународним уговором, законом и овим кодексом.(члан1)

Циљ овог кодекса је очување, афирмација и унапређење достојанства и угледа полицијских службеника и јачање повјерења грађана у рад Управе полиције (у даљем тексту: Полиција).(члан2)

У вршењу полицијских послова и примјени овлашћења полицијски службеник дужан је да поштује достојанство, углед и част сваког лица према којем примјењује овлашћења.(члан 4).

Полицијски службеник је дужан да полицијске послове врши на начин да не умањи свој углед и углед Полиције у цјелини, поштује добре обичаје и слиједи етичка начела у досљедном спровођењу закона.

[...]

Полицијски службеник је дужан да, на начин и под условима утврђеним законом, предузме нужне радње за заштиту живота људи и кад му је у вршењу тих послова угрожен живот.“ (члан 7)

Закон о заштитнику/ци људских права и слобода ("Службени лист ЦГ" број 42/2011 и 32/2014) прописује:

“Поступак испитивања повреде људских права и слобода покреће се поводом притужбе или по сопственој иницијативи. (члан 28 став 1)

Након завршетка испитивања повреде људских права и слобода Заштитник/ца даје мишљење о томе да ли је, на који начин и у којој мјери дошло до повреде људских права и слобода.(члан 40) Старјешина односно лице које руководи органом на чији рад се препорука односи обавезан је да, у остављеном року, достави извјештај о предузетим радњама за извршење препоруке. Уколико старјешина/ка, односно лице које руководи органом не поступи по препоруци у одређеном року, Заштитник/ца може упознати непосредно виши орган, поднијети посебан извјештај или обавијестити јавност.“(члан42)

Б) Међународно право

Универзална декларација о људским правима:

“Нико неће бити подвргнут тортури или другом суровом, нечовјечном или понижавајућем поступку или казни.“(члан 5). “Међународни пакт о грађанским и политичким правима”: „ Нико неће бити подвргнут тортури или суровом, нечовјечном или понижавајућем поступку или казни“ [...] (Члан 7) Све државе потписнице воде рачуна о томе да надлежне власти у најкраћем року приступе непристрасној истрази кад год постоје основани разлози да се вјерује да је на територији која потпада под њихову надлежност почињено неко дјело мучења” (члан 12).

УН Конвенција против мучења и других свирепих, нехуманих или понижавајућих поступака или казни:

“Мучење означава сваки чин којим се неком лицу намјерно наносе велике патње, физичке или душевне, са циљем да се од њега или неког трећег лица добију обавјештења или признања, да се казни за неко дјело које је оно или неко треће лице починило или се сумња да га је починило, да се уплаши или да се на њега изврши притисак или из било које друге побуде засноване на било каквом облику дискриминације, кад такав бол или такве патње наноси службено лице или неко друго лице које дјелује по службеној дужности или на основу изричитог налога или пристанка службеног лица.[...]. (члан 1) Све државе потписнице воде рачуна о томе да надлежне власти у најкраћем року приступе непристрасној истрази кад год постоје основани разлози да се вјерује да је на територији која потпада под њихову надлежност почињено неко дјело мучења” (члан 12).

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода

„Право на слободу и сигурност личности

1. Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не може бити лишен слободе осим у сљедећим случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

- a) у случају законитог лишење слободе на основу пресуде надлежног суда;
- b) у случају законитог хапшења или лишења слободе због неизвршења законите судске одлуке или ради обезбјеђења испуњења неке обавезе прописане законом;
- c) у случају законитог хапшења или лишења слободе ради привођења лица пред надлежну судску власт због оправдане сумње да је извршило кривично дјело, или када се то оправдано сматра потребним како би се предупредило извршење кривичног дјела или бјекство по његовом извршењу.
- d) у случају лишења слободе малолетног лица на основу законите одлуке у сврху васпитног надзора или законитог лишења слободе ради његовог привођења надлежном органу. (Члан 5)
- e) [...]

2. Свако ко је ухапшен биће одмах и на језику који разумије обавијештен о разлозима за његово хапшење и о свакој оптужби против њега.

3. Свако ко је ухапшен или лишен слободе сходно одредбама из става 1.ц овог члана биће без одлагања изведен пред судију или друго службено лице законом одређено да обавља судске функције и имаће право да му се суди у разумном року или да буде пуштен на слободу до суђења. Пуштање на слободу може се условити јемствима да ће се лице појавити на суђењу.

4. Свако ко је лишен слободе има право да покрене поступак у коме ће суд хитно испитати законитост лишења слободе и наложити пуштање на слободу ако је лишење слободе незаконито.

5. Свако ко је био ухапшен или лишен слободе у супротности с одредбама овог члана има утуживо право на накнаду.

„Нико не може бити подвргнут мучењу или нечовјечном или понижавајућем поступању или кажњавању.“ (Члан 3).

Ц) Пракса Европског суда за људска права

У случају Турер против УК³: Европски суд за људска права је као нечовјечно и понижавајуће поступање квалификовао вишеструко ударање жртве рукама и ногама;

У случају Ирска против Ујединог Краљевства⁴: Европски суд за људска права је као „понижавајуће поступање“ квалификовао као такво да у жртвама изазива осећања страха, стрепње и ниже вредности која их могу срзати и могуће сломити њихов морални отпор;

У случају Бекос и Коутропулос против Грчке⁵: Европски суд за људска права је као „понижавајуће поступање“ квалификовао поступање које је у жртвама изазивао осећања страха, стрепње и ниже вредности која их могу срзати и могуће сломити њихов морални интегритет.

В. Закључна оцјена

I. У односу на примјену средстава принуде и физичке силе, на основу увида у извјештаје - налазе и мишљења вјештака медицине струке и расположиве видео снимке, **Заштитник**

³ ИНТЕРИГХТС Приручник за адвокате www.хелсинки.орг.рс/хрлаууерс/арцхивес/филес/сем1_цлан3.доц

⁴ Идем

⁵ Идем

оцењује да је грађанин био жртва лошег поступања полицијских службеника, односно понижавајућег поступања.

Заштитник подсјећа да према дефиницијама Европског суда за људска права, понижавајуће поступање је оно које „код жртве изазива осјећање страха, очаја или мање вриједности, која жртву могу да понизе. Ту спада сваки облик повреде тјелесног интегитета и наносење бола. Овдје је нагласак на субјективном осјећају страха, очаја или инфериорности жртве, док код нечовјечног поступања претеже елемент бола и патње.⁶ Вјештаци специјалисти медицинске струке су повреде које је задобио грађанин у догађањима у оба временска термина, од 17.10 и 24.10.2015.године, квалификовали као лаке. Притом су повреде нанесене током кратких временских периода повишених напетости и емоција. Такође, пракса Европског суда за људска права указује да је потребно, да би било могућности за међународну одговорност тужене државе, показати да су службена лица могла бити свјесна, да се током лишавања слободе лица, исто налази/ло у стању рањивости које захтијева већи степен опреза приликом примјене „уобичајених“ техника лишења слободе.⁷

Службеници Управе полиције су, у Извјештају о употреби средстава принуде према подносиоцу притужбе дана 17.10.2015. године, изјавили да подносилац притужбе приликом привођења није пружао отпор и да према њему нису употребљена средства принуде. Међутим, имајући у виду изјаву подносиоца притужбе да су се у просторијама ЦБ Подгорица, гдје је доведен, полицијски службеници према њему односили коректно, Заштитник оцењује да нема разлога да његову изјаву да је приликом увођења у полицијско возило био ударен, не прихвати као вјероватну. Тим прије што исто потврђују и налази и мишљења вјештака медицинске струке који, између осталог, налазе хематом у лијевом крснослабинском дијелу величине 10 цм. С тим у вези, изјашњење Управе полиције да није било употребе средстава принуде налази као неприхватљиву.

Такође, дана 24.10.2015.године поступање полицијских службеника према именованом грађанину, који мирно стоји на улици и снима службена полицијска возила, нема никаквог оправдања нити основа. Употреба физичке силе-палице и ударање руком и ногом грађанина који не пружа отпор, представља понижавајуће поступање од стране полицијског службеника. „Полиција је сложен систем професионалног типа, који је организован ради одржавања јавног реда и поретка у друштву и који је у те сврхе снабђевен законским овлашћењима и потребним средствима, укључујући и средства принуде.“⁸ Међутим, нема овлашћење да та средства употребљава без законског основа, несразмјерно и нарушава елементарна људска права, угрожавајући интегритет и људско достојанство лица према којем је примјењена. Понашање полицијског службеника у овој ситуацији представља кршење Етичког кодекса полиције и нарушава интегритет полицијског службеника који је у вршењу полицијских послова и примјени овлашћења дужан да поштује достојанство, углед и част сваког лица као и да врши послове тако што ће поштовати углед Полиције у цјелини и слиједити етичка начела досљедним спровођењем Закона.

II. У односу на основаност лишења слободе подносиоца притужбе, на основу утврђених чињеница и околности, Заштитник је констатовао да се грађанин Х.Х., по професији новинар, дана 17.10.2015. године, у вријеме јавног окупљања налазио на раскрсници булевара Светог Петра Цетињског и Станка Драгојевића, према мосту „Блажо Јовановић“, испед кордона полицијских службеника гдје је, у то вријеме, свим грађанима било забрањено кретање у правцу

⁶ Забрана злостављања-Иван Јанковић, Београдски центар за људска права-2010.година, стр 70 и 73

⁷ Људска права у кривичном поступку-Пракса Европског суда за људска права-Сцаввуззо-Хагер в.Свитзерланд, 41773/98, 7. фебруар 2006. године, став 61

⁸ Богољуб Милосављевић, Наука о полицији, Полицијска академија, Београд, 1997, стр. 17.

зграде Скупштине. Покушао је да сними дешавања, преко кордона полицајаца, а на себи није имао ознаку која би га означила као новинара на задатку. Том приликом овлашћени полицијски службеници су подносиоцу притужбе дали више упозорења и издали наређење о удаљењу са тог мјеста, међутим исти је одбио да поступи по наређењу и лишен је слободе.

Право на слободу и безбједност личности није апсолутно, већ претпоставка садржана у одредбама члана 5 Европске конвенције о људским правима која иде у прилог слободе сваког лица под ингеренцијом органа државе. Изузеци прописани у члану 5 морају се, као и сви остали изузеци у Конвенцији, тумачити веома ограничено и у складу са принципима које је развио Европски суд за људска права. То су прије свега начела: законитости, сразмјерности и инкорпорације (примјене) међународних стандарда лишења слободе и принцип поштовања достојанства личности код примјене овлашћења.

Примијењено на конкретан случај, а сходно утврђеним чињеницама, околности које су претходиле спорном догађају имале су посебан карактер и повећан ниво тензија, условљен инцидентима на платоу испред Скупштине. У том смислу постојање начела законитости одређује се према два основна елемента, а то су квалитет закона и начин на који је закон примјењен.

Када је у питању квалитет закона (који укључује и подзаконске акте и судску праксу), стандарди упућују да он мора бити доступан, прецизан и предвидљив по питању посљедица да би се избјегао ризик од арбитрарности (паушалности и злоупотребе) у његовој примјени, као што је потврдио Европски суд за људска права у пресуди Варбанов против Бугарске⁹. Сходно томе, органи полиције су, у овом случају, примјенили одредбе Закона о унутрашњим пословима и подзаконских аката за његово спровођење, Закона о прекршајима и Законика о кривичном поступку, те на тај начин формално поступили у складу са законима којима се утврђује поступак лишења слободе.

Сљедећи елеменат код утврђивања повреде права на слободу и сигурност личности је начин примјене ових стандарда у конкретном случају, као и потврда чињеница које су се десиле без чега се не би могло говорити да су стандарди правилно примјењени. Европски суд за људска права наглашава да су изузеци од забране самовољног лишења слободе таксативно набројани у члану 5 Европске конвенције, те да се ова листа разлога не може ширити¹⁰. Из изјашњења Управе полиције и списка предмета закључује се да је поступак према подносиоцу представке спроведен по основу сумње да је почињен прекршај из чл.12 Закона о јавном реду и миру, којим је прописана санкција за лице које “не поступи по наређењу овлашћеног полицијског службеника о забрани кретања, приступа или задржавања на одређеном мјесту или у вези са вршењем других послова из његове надлежности, у условима кад је угрожен јавни ред и мир или безбједност”, што је законит разлог због којег се може одступити од начела слободе и сигурности личности према Европској конвенцији. Међутим, законитост и правилност лишења слободе нужно не зависи од коначног исхода судског или другог поступка, нити та законитост зависи од чињенице да ли је поступак уопште спроведен¹¹.

Један од кључних, ако не и кључни елеменат овог случаја је постојање *оправдане* сумње да је почињен прекршај или друго дјело кажњиво по закону за које се поступак води по службеној дужности. У конкретном случају, према изјави подносиоца притужбе и прибављеним списима, произилази да се догађај одвијао у условима значајнијег кршења јавног реда и мира. Такође, и изјава самог актера случаја потврђује да је постојао налог службеника полиције да се напусти локација, због примјене овлашћења усљед сузбијања нереда, односно заштите безбједности

⁹ Варбанов против Бугарске, пресуда од 5.октобра, 2000.године, став 51

¹⁰ Пресуда у предмету Ериксен против Норвешке од 27.маја, 1997.године, став 76

¹¹ Брган и остали против Уједињеног Краљевства, пресуда од 29.новембра,1998.године, став 53

лица и материјалних добара. Ова мјера се може примијенити сходно чл.13 *Правилника о начину обављања одређених полицијских послова и примјени овлашћења у обављању тих послова*, обзиром да су примијенили једно од ових овлашћења (привремено ограничили приступ одређеном мјесту или кретање на одређеном простору, док опасност не прође). Неспорно је да су упозорење и наређење као такви били издати, те да је то произвело отпор код примјене полицијских овлашћења, односно сумњу у постојање прекршаја из чл.12 Закона о јавном реду и миру.

Према пракси Европског суда за људска права, потребни ниво сумње не значи да је нужно да органи гоњења прибаве довољно доказа да поднесу оптужбу у самом тренутку хапшења, или чак док је лице код њих у притвору. То ближе речено значи да службено лице које лишава слободе не мора бити убијеђено да је стварно почињено кажњиво дјело. Као што је Европски суд примијетио у случају *Маргарет Муррау против Уједињеног Краљевства*, циљ испитивања током притвора који слиједи хапшењу је "напредовање у гоњењу потврдом или негирањем конкретних сумњи на којима је хапшење засновано"¹².

У околностима датог случаја, Заштитник се задржава на законитости и оправданој сумњи да је почињен прекршај који је био и јесте предмет судског поступка и одлуке Суда за прекршаје у Подгорици ПП.бр.11509/15-19 од 26.11.2015.године и Вишег суда за прекршаје Црне Горе ПЖП.бр.38/16-4 од 11.02.2016.године.

III. У односу на немогућност обављања послова-новинара, Заштитник примјећује да подносилац притужбе није носио видну ознаку као новинар на задатку, односно није носио флуоресцентни прслук и поред предузетих мјера Министарства унутрашњих послова - Управе полиције, који су за новинаре обезбиједили - флуоресцентне прслуке, као видну ознаку која би их јасно издвојила на терену, а у циљу њихове заштите и безбједности у току догађаја са ризиком. Полицијским службеницима је такође, од стране руководства, јавно указано да требају имати посебан сензибилитет према медијским посленицима, како би они имали најбоље могуће услове за професионалан рад.¹³

Без обзира на права новинара неопходна у њиховом послу у демократском друштву, ипак нису ослобођени обавезе да поштују закон, позивајући се на члан 10 Европске Конвенције пружа заштиту. Првенствена улога члана 10 јесте да заштити слободу изражавања сваког лица, међутим овај члан не гарантује новинарима и медијима апсолутно право. И новинари, као и сви грађани или службена лица, у неким ситуацијама могу прекорачити дозвољене границе и када се то догоди, државне власти имају легитимно право да се, користећи различита расположива и дозвољена средства умијешају у вршење овог права. Спрјечавање нереда и привремено ограничење приступа одређеном мјесту или кретање на одређеном простору, док опасност не прође, у конкретној ситуацији, представља легитимно оправдање за мијешање у слободу изражавања. Иначе, мијешање има за циљ да заштити интересе или вриједности као што су национална и јавна безбједност; територијални интегритет; спријечавање нереда; заштита здравља; морала; угледа или права других. Мијешање је неопходно у демократском друштву. Због тога су судови прва и најзначајнија инстанца на којој треба обезбиједити слободно остваривање слободе изражавања и обезбиједити да евентуална ограничења буду у складу са прописаним условима.

Наведено поступање службеника Управе полиције и ставу I Закључне оцјене у супротности је са одредбама члана 28 Устава Црне Горе, којим се јемчи неповредивост

¹² *Муррау против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 23.октобра, 1994.године, став 61

¹³ [хттп://www.цдм.ме/политика/видео-рецевиц-спремни-смо-да-реагујемо-у-случају-нереда-на-протестима](http://www.цдм.ме/политика/видео-рецевиц-спремни-смо-да-реагујемо-у-случају-нереда-на-протестима)

физичког и психичког интегритета, поштовање људске личности и достојанства у случају ограничења слободе, као и забрањује свако насиље, нечовјечно или понижавајуће поступање над лицем којем је слобода ограничена.

Имајући у виду наведено, а полазећи од својих уставних и законских овлашћења, придржавајући се начела правде и правичности, Заштитник људских права и слобода Црне Горе даје

ПРЕПОРУКУ

Министарству унутрашњих послова и Управи полиције

- a) да без одлагања, предузму мјере за идентификацију и утврђивање одговорности полицијског службеника, који је дана 24 октобра 2015.године, према грађанину Х.Х. примијенио неоправдану физичку силу;
- b) да обезбиједи доследно поштовање националних прописа, потврђених међународних уговора и општеприхваћених правила међународног права, који се односе на примјену полицијског овлашћења.

Министарство унутрашњих послова и Управа полиције дужни су да, у року од 30 дана, од дана пријема овог Мишљења, Заштитнику људских права и слобода Црне Горе доставе извјештај о предузетим радњама и мјерама за извршење препорука.

ЗАМЈЕНИЦА ЗАШТИТНИКА
ЉУДСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА ЦРНЕ ГОРЕ
Зденка Перовић

Доставити:

- Подносиоцу притужбе
- Министарству унутрашњих послова
- Управи полиције